

Tweede meting van de pedagogische kwaliteit in de Vlaamse kinderopvang

Kinderen voelen zich doorgaans prima in de kinderopvang en worden emotioneel goed ondersteund door de kinderbegeleiders. Ouders zijn meestal erg tevreden over de opvang. Maar de kinderopvang kan wel meer inspelen op de betrokkenheid van kinderen, hen sterker educatief uitdagen en het groepsgevoel meer bevorderen. Ook wat betreft de speel- en leefomgeving zijn er nog groeikansen. Dat blijkt uit de MeMoQ.1-meting.

tekst
BART DECLERCQ, JOCHEN DEVLIEGHERE,
MICHEL VANDENBROECK & KARLA VAN LEEUWEN
foto's
CAROLINE BOUDRY

MeMoQ staat voor '**Me**ten en **Mo**nitoren van de Kwaliteit (**Q**)'. Het is een grootschalig onderzoek naar de pedagogische kwaliteit in de Vlaamse kinderopvang van baby's en peuters. Zeven jaar na de MeMoQ wetenschappelijke nulmeting voerden de onderzoekers van de Universiteit van Gent en Leuven, in opdracht van agentschap Opgroeien, een wetenschappelijke eenmeting (MeMoQ.1) uit. Ze onderzochten 304 leefgroepen (0-3 jaar) in de gezinsopvang (103 locaties) en groepsopvang (201 locaties), grote en kleine organisaties, verspreid over heel Vlaanderen en Brussel.

Wat zijn de belangrijkste resultaten?

De kinderopvang staat al geruime tijd onder druk omwille van personeelstekorten en moeilijke werkomstandigheden. Desondanks is de pedagogische kwaliteit op veel vlakken verbeterd ten opzichte van de eerste meting:

- Het **welbevinden en de emotionele ondersteuning** zijn gemiddeld hoog en verbeterd.
- De **betrokkenheid** is verbeterd, maar blijft gemiddeld matig. Kinderen zijn vaak eerder oppervlakkig of niet erg geboeid en geconcentreerd bezig.
- De **educatieve ondersteuning** bij de peuters is verbeterd, maar is nog altijd gemiddeld laag. Ook bij de baby's is die gemiddeld laag en dat verdient extra aandacht, want het is een van de weinige aspecten die gedaald zijn tegenover de nulmeting. Er is nog heel wat marge om ontwikkeling te ondersteunen, om kinderen uit te dagen en taalontwikkeling te bevorderen.
- De **groepssocialisatie** werd voor het eerst gemeten in MeMoQ.1. We kunnen dit aspect dus niet vergelijken met de nulmeting. Het gaat om de mate waarin begeleiders de groepsverbondenheid versterken. Die groepssocialisatie scoort eerder laag in alle groepen.
- De **omgeving** is gemiddeld matig, al zien we vooruitgang wat betreft de indeling en inrichting van de speelruimtes. Bij de kwaliteit van de spelmaterialen en diversiteit zien we geen vooruitgang.

Verder stellen we ook het volgende vast:

De **groepsgrootte** en **het aantal kinderen per begeleider**, de zogenaamde begeleider-kindratio, hebben elk afzonderlijk een invloed op de pedagogische kwaliteit. Grotere groepen scoren minder goed voor welbevinden, betrokkenheid en de emotionele ondersteuning van baby's. Meer kinderen per begeleider betekent een lagere score voor welbevinden, betrokkenheid en de educatieve ondersteuning van baby's, en een lagere kwaliteit tijdens geleide activiteiten bij peuters.

- Er zijn **geen verschillen in pedagogische kwaliteit tussen gezins- en groepsopvang** wanneer ook andere factoren zoals groepsgrootte en begeleider-kindratio, gelijk zijn.
- De groep kinderen in **locaties die werken met inkomenstarief** is meer divers. Daar hebben meer kinderen een andere thuistaal, een ondersteuningsbehoefte of een lage sociaal-economische status dan op locaties zonder inkomenstarief. Desondanks scoren verschillende domeinen van pedagogische kwaliteit beter in leefgroepen met inkomenstarief. Dat wordt verklaard door de lagere groepsgrootte en begeleider-kindratio.
- De **leeftijdsindeling** – verticale leeftijdsgroepen (gemengde leeftijd) of horizontale leeftijdsgroepen (dezelfde leeftijd) – heeft weinig invloed op de pedagogische kwaliteit. In verticale groepen zien we wel een betere groepssocialisatie en een iets hogere score op welbevinden en betrokkenheid. Voorwaarde is wel dat de groepen niet te groot zijn en dat er voldoende begeleiders zijn. Belangrijk is dat voldoende aandacht besteed wordt aan de baby's, zeker in gemengde groepen waar ook veel peuters zijn.

- De **kwaliteit van de interacties** is het hoogst tijdens geleide activiteiten. Die kwamen echter niet heel vaak voor. Tijdens vrij spel en eetmomenten lag de kwaliteit van de interacties een stuk lager.
- De **tevredenheid van ouders** is doorgaans groot en nog toegenomen in vergelijking met de wetenschappelijke nulmeting. Opvallend: de grootste schommelingen in de scores die ouders geven, komen niet overeen met de door de onderzoekers vastgestelde pedagogische kwaliteit. Ze hangen eerder samen met het zoekproces – hoe makkelijk vonden ouders kinderopvang – en met de communicatie van de voorzieningen. Die communicatie is doorgaans goed voor de verzorgende aspecten, maar er zijn nog groeikansen wat betreft de ontwikkeling van kinderen en de dagelijkse werking.

Wat zijn de belangrijkste besluiten?

- De resultaten van MeMoQ.1 tonen het belang aan van een **blijvende inzet op een verlaging van het aantal kinderen per begeleider en het beperken van de maximale groepsgrootte.** Dat heeft een essentiële impact op de pedagogische kwaliteit.
- De resultaten van deze meting liggen in lijn met de conclusies van de wetenschappelijke nulmeting van 2016. Ze tonen aan dat we verder moeten inzetten op de **educatieve ondersteuning** van kinderen, en dat op alle momenten van de dag, dus ook tijdens de eet- en verzorgingsmomenten. Ook de mogelijkheden van **geleid spel** kunnen we beter benutten. Verder is de **aandacht voor taal**, zeker in taaldiverse groepen, een werkpunt.
- **Groepssocialisatie** is voor het eerst gemeten en voegt een aspect toe aan de pedagogische kwaliteit. Dat potentieel benutten we nog niet ten volle, dus groepssocialisatie verdient verdere aandacht in de opleiding en ondersteuning.
- Verhoging van pedagogische kwaliteit vraagt verdere **ondersteuning op de werkvloer**. Internationaal ziet men vaak een positief verband tussen gerichte ondersteuning en de pedagogische kwaliteit. De wetenschappelijke eenmeting levert momenteel echter te weinig gegevens op om sterke uitspraken te doen over de impact van de pedagogische ondersteuning. Bij een volgende meting willen we dit verfijnder nagaan.
- Uit dit onderzoek blijkt dat leefgroepen die werken met inkomenstarief beter uitgerust zijn om goede pedagogische kwaliteit te bieden in meer diverse leefgroepen. Dit toont aan dat extra aandacht nodig is voor die leefgroepen. Als we elk kind gelijke kansen willen geven, dan zal het belangrijk zijn extra ondersteuning te voorzien voor **locaties met specifieke doelgroepen**.